

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Doornspijk; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

En Ik zou die grote stad Ninevé niet
verschonen ?

Jona 4 : 11.

Na zijn aanvankelijke weigering is de profeet Jona door een diepe weg heen gewillig gemaakt te prediken tegen Ninevé, de grootste stad in het machtigste rijk van de oude wereld, zestig kilometer in omtrek. Opgravingen hebben aan het licht gebracht, dat er in die stad straten waren van twintig kilometer lengte. Het aantal inwoners moet zo'n twee miljoen hebben bedragen. Alles wat de wereld van die dagen bezat aan pracht en rijkdom, was in Ninevé samengebracht. Maar ook alles wat er aan goddeloosheid gevonden werd, was in Ninevé, als in een brandpunt, samengekomen.

Welnu, in Ninevé aangekomen, vangt Jona zijn prediking aan. Het is eigenlijk maar een korte preek, die hij houdt. Ook een preek, die elke dag een iets andere inhoud heeft. De eerste dag luidde de preek: "Nog veertig dagen, dan zal Ninevé worden omgekeerd!" Overall waar hij komt, klinken dezelfde woorden: Nog veertig dagen, dan zal Ninevé worden omgekeerd!

De volgende dag behoeft er maar een kleine verandering worden aangebracht. Dan predikt Jona: "Nog negenendertig dagen, dan zal Ninevé worden omgekeerd!"

En de prediking treft doel!

Het is aan alles te merken, dat er in Ninevé wat gebeurt.

Daar "geschiedt" namelijk het Woord des Heeren! Daar gaat een geweldige kracht uit van die éne, korte zin: Nog veertig dagen, dan zal Ninevé worden omgekeerd.

En de vrucht blijft niet uit!

We lezen, dat de lieden van Ninevé geloofden aan God en een vasten uitriepen, en zich met zakken bekleedden, van hun grootste af tot hun kleinste toe. Zelfs de koning heeft zich in het boetekleed gestoken en as op zijn hoofd gestrooid, terwijl hij heel de dag niet gegeten of gedronken heeft. En zo doet heel het volk. Zelfs het vee is met zakken bedekt.

Wat men met dit alles bedoelde? Wel, het kon gebeuren, dat God zich liet verbidden. Zo had de koninklijke heraut het ook gezegd: "Wie weet, God mocht Zich wenden, en berouw hebben! En Hij mocht Zich wenden van de hittigheid Zijns toorns, dat wij niet vergingen!"

Zo wacht dan Ninevé op Gods barmhartigheid! In grote spanning wacht men de fatale datum af. Nog vijf dagen. Nog twee dagen. Nog één. De minuten kropen!

En dan blijkt het: God heeft Zich gewend van de hittigheid Zijns toorns.

Wat Ninevé heeft gehoopt en wat Jona heeft gevreesd, gebeurt: Ninevé wordt gespaard!

Wat Jona had gevreesd! Ja: gevreesd! Daarom was hij immers eerst gevlucht. Hij kon Gods barmhartigheid jegens de heidenen niet verdragen. Daarom was hij gevlucht. Hij voorzag, dat op zijn prediking bekering van Ninevé en dan het berouw des Heeren zou volgen. Hij wilde niet prediken, opdat Ninevé zich niet bekeren zou en dus geoordeeld zou worden.

En nu Ninevé zich inderdaad bekeert en God het oordeel niet uitvoert, is Jona boos!

"Dit verdroot Jona met groot verdriet, en zijn toorn ontstak. En hij bad tot de Heere en zeide: Och Heere!, was dit mijn woord niet als ik nog in mijn land was? Daarom kwam ik het voor, vluchtende naar Tarsis; want ik wist,

dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig en groot van goedertierenheid, en berouw hebbende over het kwaad. Nu dan, Heere neem toch mijn ziel van mij; want het is mij beter te sterven dan te leven." (vs. 1-3).

Zo spreekt Jona!

En hoe spreekt God?

Leest dan het laatste vers van het boek Jona!

Hoe vol van vertroosting!

Zo spreekt de Heere: "En Ik zou die grote stad Ninevé niet verschonen? waarin veel meer dan honderd en twintig duizend mensen zijn, die geen onderscheid weten tussen hun rechterhand en hun linkerhand; daartoe veel vee?"

Daartoe veel vee!

Is het geen aangrijpende gedachte, dat de Heere Zich het lot aantrekt, niet alleen van een kind, maar zelfs ook van een koe en van een schaap? De Heere weet nauwkeurig, hoeveel kinderen er in Ninevé wonen. En het laat Hem ook niet onverschillig, wat er met het vee van Ninevé gebeurt.

Jona was boos, omdat God zo goed was!

Ik weet het: Jona was een Jood. En als Ninevé geen heidense, maar een Joodse stad was, zou hij wel anders hebben gereageerd.

Maar toch!

Wee de prediker, die niet gedrongen wordt door de liefde van Christus!

Wee de prediker, die ook maar iets achterhoudt van de wondere boodschap van Gods genade en barmhartigheid, van de grootheid van Zijn lankmoedigheid, van Zijn goedertierenheid, in Christus geopenbaard!

O zeker: er moet ontdekkend gepreikt worden, waarschuwend, vermanend, separerend, onderscheidenlijk!

Maar dan toch nooit met een ander doel dan "ze dwingen om in te komen!" Opdat Gods huis vol worde!

Ernstig, maar daarom juist ook gunnend, gedrongen door de liefde van Christus! "En Ik zou die grote stad Ninevé niet verschonen ?"

Zonder bekering geen verschoning!

Maar dan ook: een iegelijk, die de Naam van deze Heere zal aanroepen, zal zalig worden!

Ds. Vlietstra.

Van de administratie

We konden in de afgelopen periode weer 7 nieuwe abonnees inboeken, hetzij dat zij zichzelf opgaven of door een kennis of familielid werden opgegeven. Via Ds. v.d. Ent ontvingen we een gift van f 20,-. Voor dit alles hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350

Van de redactie

1. **Mr. A.S. te MB.** Ik voldeed aan uw verzoek. U zond meer dan nodig was voor de brochures die u vroeg. Zonder tegenbericht neem ik aan, dat ik hetgeen over is voor Bewaar het Pand mag bestemmen, waarvoor ik u dan hartelijk bedank.

2. **Oude jaargangen van De Wekker.** Een van de studenten aan onze theologische hogeschool te Apeldoorn zou graag in het bezit komen van oude jaargangen van De Wekker. Hij riep daarvoor mijn bemiddeling in, die ik gaarne verleen. Het is al eerder gebeurd dat een beroep gedaan werd op onze lezers om preken Uit de Levensbron beschikbaar te stellen. Dat leverde toen een gunstig resul-

taat op. Wellicht zijn er onder onze lezers die oude jaargangen van De Wekker bewaard hebben en ze niet meer gebruiken. Ze geven daaraan dan een nuttige bestemming wanneer ze die beschikbaar stellen voor een aanstaande dienaar des Woords. Ik hoop op en zie uit naar gunstige reacties.

B.

Uit het land van de Bijbel 29

C. HET BEDRIJFSLEVEN

II. Landbouw en veeteelt.

1c. De ooftbouw (vervolg)

Eerst even een kleine rectificatie uit het vorige nummer van ons blad. Daarin stond bij het opschrift: 1c. De "Oostbouw". Dit moet vanzelf zijn: "De Ooftbouw", dus niet "De Oostbouw".

Naast de "Olijfbom" en de "Vijgeboom", welke we bezagen, zouden we nog enkele bomen kunnen bespreken, zoals de "eik", de "ceder", de "amandelboom" en de "oranjeboom", welke ook genoemd werd de "appelboom" zoals in Hooglied 2 vs. 3. De "Oranjeboom" was de "Sinaasappelboom".

We willen echter naast de olijfbom en de vijgeboom nog de "DADELBOOM" bezien, waarmee ook de "rechtvaardige" vergeleken wordt, zoals in psalm 92 vs. 13a.

En dan gaat het bijzonder over de "planting" en de "wasdom" van de "rechtvaardige".

De "dadelboom" of ook genoemd de "dadelpalm" was oorspronkelijk afkomstig uit Egypte, Mesopotanië en Arabië. Palmbossen kwamen alleen voor in Haifa en ten Zuiden van Gaza. Bij het meer van Gennésareth zijn nieuwe aanplantingen verricht, terwijl uit vroeger eeuwen Jericho reeds bekend was als de "palmstad". We lezen van haar in Deuter. 34 : 3, Richteren 1 : 16. De profetes "Debora" woonde onder de "palmboom van Debora", tussen Rama en Bethel, op het gebergte van Efraïm, zoals we lezen in Richteren 4 : 5. Verder stond Jericho bekend als omgeven door een palmwoud van wel liefst 5 uren lang, zo lezen we in de "Bijbelse Encyclopedie".

Wij weten ook uit de woestijnreis van Israël, dat het bij Elim een verkwikkende oase vond, waar het mocht rusten bij de 12 waterfonteinen en onder de 70 palmbomen.

Zo nam de palmboom onder Israël een bijzondere plaats in en wel om het feit, dat de gehele boom bruikbaar was.

De bladeren dienden als een dak boven de "loofhutten", waarin men 7 dagen woonde tijdens het "loofhuttenfeest". (Lev. 23 : 42.) Zo worden in psalm 92 de rechtvaardigen vergeleken met een "palmboom". "De rechtvaardige zal groeien gelijk een palmboom". (vers 13).

Welnu, wij willen dan enkele zaken bezien over de groei en wasdom van deze palmboom. Zij geven zulk een leerzame stof ook voor het "geestelijk leven" van Gods kinderen!

De palmboom groeit op uit een pit. Hij kan zelfs een hoogte bereiken van 20 meter, ja, zelfs van 50 meter. Hoe trots rijst hij omhoog met op zijn top een kroon van donkergroene bladeren. En dat uit slechts een pit!

Wijst dat niet heen naar de weldaad van de "wedergeboorte"? Dat lezen we in I Petrus 1 vs. 23, namelijk: "Gij, die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig

blijvende Woord van God." Ja, wat is dat groot, wanneer dat zaad van Gods Woord valt in een door Gods Geest wel-toebereide-aarde van het hart en zo vrucht zal voortbrengen van geloof en bekering!

Gel. lezers(es)! Mag dit ook voor u gelden? Want, wat is het erg, wanneer het zaad van Gods Woord valt in "steenachtige" plaatsen, alwaar het geen wortel kan schieten. Of, wanneer het valt op de weg, waar de vogels het wegpikken. Of, wanneer het valt "onder de doornen". Want dan verstikt het zaad van Gods Woord vanwege de zorgvuldigheden des levens!

Het is voorts opmerkelijk, dat de palmboom groeit op . . . zandgronden. Worden dan de palmbomen gevoed uit het zand?

O neen! Zij worden gevoed . . . uit de wateren, welke in de diepte van de grond zich bevinden. Aanstonds hierover nog nader. Zo zijn Gods kinderen niet meer "van" de wereld. Dat zegt Christus in Zijn hogepriesterlijk gebed, in vers 16, waar we lezen: "Zij zijn niet van de wereld, gelijkterwijs Ik van de wereld niet ben."

Zij hebben door genade de wereld een "scheidbrief" gegeven. Mag dit ook van u gezegd worden, gel. lezer(es)? Mag dit "uitkomen" in Uw leven? O smee om die wondere "overplanting"! Welke is dat? Wel, dat lezen we ook in psalm 92, in vers 14: "Die in het huis des Heeren geplant zijn, dien zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods."

Welnu, zijn Gods kinderen niet meer "van" de wereld, zij staan wel "in" de wereld. Dàr hebben zij hun levenstaak te vervullen. Maar, "in dat staan-in-de-wereld" onder vinden zij wel . . . haar smaad, haar woede. Zien we dat thans niet op ontstellende wijze toenemen! Ja, wat zien we hierin toch duidelijk de vervulling van Jezus' woorden: "In de wereld zult ge verdrukking hebben, maar hebt goede moed: IK heb de wereld overwonnen!" (Joh. 16 vs. 33b.)

We merkten zoëven op, dat de palmbomen wel in het zand staan, maar . . . daaruit niet "gevoed" worden. Dat gebeurt uit de "wateren" in de diepte van de grond.

Dat heeft David rijk mogen ervaren! Hij belijdt dit zo kostelijk in psalm 23: "Hij voert mij zachtken aan zeer stille wateren."

En de dichter van psalm 84 bezingt het zo treffend in vers 7: "Als zij door het dal der moerbeziënbomen doorgaan, stellen zij Hem tot een Fontein; ook al zal de regen hen gans rijkelijk overdekken."

Is het niet Christus, Die dat water des levens heeft willen verwerven . . . door dien Hij in de diepte Zijner vernedering aan het kruishout heeft willen afdalen en uitriep: "Mij dorst!"

Welnu, wat een rijke vertroosting is dat voor al die dorstigen naar "het water des levens". Zij mogen drinken uit de Fontein des heils! Ja, dat mogen ook zij, die om des geloofs wille zo fel verdrukt worden, ervaren, van . . . verre en . . . nabij!

Wel, hoe is het met de beleving van Gods Sion nu, ten opzichte van 't "Wel in de wereld, doch niet meer "van" de wereld?" Helaas! Wat is de "wereldgelijkvormigheid" angstig groot vandaag! Kunnen we eigenlijk nog wel van "wereldgelijkvormigheid" in de kerken spreken? Voor talloze kerkmensen zijn er geen "grenzen" meer. 't Kunnen zien aan "gewaad, gelaat en gepraat" of men een ware christen is, geldt niet meer. Dat is oerouderwets!

En zo, lezer(es), valt al meer de Schriftuurlijke onderscheidingslijn weg, welke Gods Woord, ja, de Heere Zelf in Zijn Woord en in Zijn Hogepriesterlijk gebed aangeeft: "Zij zijn niet van de wereld, gelijkterwijs Ik van de wereld niet ben."

In een volgend artikel willen we D.V. nog op een paar zaken wijzen in verband met de "groei" van de palmboom of dadelboom.

Dr. v.L.

Onderwerpt u in alle gevallen aan de wijsheid van God

Hierover schrijft Charnock in zijn werk over het bestaan en de deugden van God en wel bij de behandeling van de deugd van Gods wijsheid.

Het vierde gebruik - aldus Charnock - is tot vermaning. Onder 5 schrijft hij dan wat boven dit artikel staat. Hij gaat dan als volgt verder:

Wat werd er anders ingeprent in het eerste gebod, dat de mens verbood om te eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads, dan dat zij zich zouden wachten van opgeblazen te worden tegen de wijsheid van God. Het is een wijsheid die onbegrijpelijk is voor vlees en bloed. Wij moesten haar aanbidden in ons gemoed en ons aan die wijsheid onderwerpen in de praktijk. Hoe onredelijk is het te morren tegen God, waardoor schepsels onwetendheid het beleid van de Schepper aanklaagt en beoordeelt? Als God zwak in wijsheid was en alleen machtig in kracht, dan mochten wij Zijn geleide verdacht houden. Kracht zonder wijsheid en goedheid is een onhandelbare en verwoestende zaak in de wereld; maar daar God zowel in het één als in het ander oneindig is, hebben we geen reden om Hem te verdenken en te morren tegen Zijn handelwijzen; waarom zouden wij met Hem twisten, dat wij niet even voornaam en rijk zijn als de anderen; en dat we op het ogenblik de weldaad niet hebben die wij begeren?

Indien Hij wijs is, zijn wij verplicht Zijn tijd af te wachten en Zijn tijd te verbeiden, omdat "Hij een God des gericht is", Jes. 38 : 18. Waagt het niet de tijd die Hij heeft vastgesteld te verkorten; het is dwaasheid om hierover te denken. Door ongeduld kunnen wij de hulp niet verhaasten; wij vervreemden ons van Hem en onteren Hem, door Hem voor onze rechtbank te stellen; wij brengen ons in beroering en verliezen de troost van ons leven en de zoetheid van Zijn genade. Wij zijn in geen enkel geval ontheven van onderwerping aan Zijn wil, omdat er geen geval is waarin God niet al de daden van Zijn wil naar Zijn raad bestuurt. Hetgeen getrokken wordt langs een rechte regel moet recht en effen zijn. De regel die recht is op zichzelf is de maatstaf van de rechtheid van al het andere. Wat ook wordt gewrocht door God in de wereld moet wijs, goed en rechtvaardig zijn; omdat God wezenlijk is: wijsheid, goedheid, rechtvaardigheid. Charnock schrijft dan verder: Onderwerpt u dan aan God:

1. in Zijn openbaringen, waarbij hij bespreekt:
 - a. beoordeel deze niet door middel van de rede,
 - b. wij moeten niet te nieuwsgierig onderzoekend zijn naar hetgeen niet geopenbaard is,
2. in Zijn geboden en handelwijze,
3. in alle kruis en beroerten.

Wat Charnock onder 2 en 3 schrijft nemen we hier over:

2. Aangezien zij het resultaat zijn van oneindige wijsheid, is twisten daartegen niet toelaatbaar. Welke bevelen er ook gegeven zijn door onfeilbare wijsheid, ze moeten betracht worden met achtung en eerbied, al is de reden daarvan voor ons steekblind verstand onzichtbaar. Zal God minder achtung van ons ontvangen dan aardse vorsten, wier wetten we onderhouden zonder in staat te zijn tot de juiste reden van al die wetten door te dringen? Aangezien wij weten dat Hij geen wil heeft zonder verstand, zo moet ons dienen van Hem zonder morren zijn. Wij moeten niet denken, dat wij de wetten van onze Schepper kunnen verbeteren en het wagen Zijn rechtvaardige verordeningen te beoordelen en af te keuren. Indien het vlees in opstand komt, moeten wij zijn bewegingen kruisigen en zijn murmureringen het zwijgen opleggen. Zijn wil moet voor ons een aanmerkelijke wil zijn, omdat het een wijze wil is op zichzelf. God heeft niet nodig misbruik van ons te maken en ons te bedriegen; Hij heeft juiste en rechtvaardige wegen om Zijn heerlijkheid te bereiken en het welzijn van Zijn schepselen. Ons te bedriegen zou oneer voor Hemzelf zijn en in tegenspraak met Zijn natuur. Hij kan geen verkeerde onrechtvaardige geboden opleggen, of geboden die niet strekken tot het geluk van Zijn onderdanen; ze zijn niet vals wegens Zijn waarheid en niet schadelijk wegens Zijn goedheid en niet nutteloos wegens Zijn wijsheid; onderwerpt u daarom aan Hem in Zijn voorschriften en ook in Zijn wegen. De eer van Zijn wijsheid en het belang van onze zaligheid dringen hiertoe. Als Noach gedisputeerd had met God over het bouwen van de ark en geluisterd had naar de spotternijen van de onzinnige wereld, was hij in hetzelfde lot omgekomen en had de eer gemist een prediker en werker der gerechtigheid te zijn. Zouden de Israëlieten niet hun eigen vijanden zijn geweest als het hun toegelaten

was, hun eigen leidslieden te zijn en weder te keren naar de slavernij en de ovens van Egypteland, in plaats van de vrijheid en aards geluk in het land Kanaän te genieten?

Als onze Zaligmaker gedaan had wat de Joden zeiden en van het kruis was gekomen en Zich bevrijd had uit de macht van Zijn tegenstanders, dan had Hij het geloof van hen kunnen ontvangen hebben, dat zij Hem beloofden, maar het zou een geloof zonder doel of nut geweest zijn, omdat het zonder grond was; zij zouden dan geloofd hebben dat Hij de Zoon van God was, maar Hij kon geen Zaligmaker van de wereld geworden zijn. Zijn dood, de voorname grond en het voorwerp van het geloof, zou niet volbracht zijn geweest, en dan hadden zij in een God geloofd, Die vergeeft zonder voldoening aan Zijn gerechtigheid en zo'n geloof zou niet bevrijd hebben van neerstorting in de eeuwige rampzaligheid. Wij moeten ons dus onderwerpen aan de geboden en handelingen en wegen van de Goddelijke wijsheid. 3. Oneindige wijsheid kan niet dwalen op één van Zijn paden, of de geringste haarbreedte afstappen van de weg der rechtvaardigheid. Er is verstand van God in elke beweging; een oog in ieder rad, het rad dat over ons gaat en ons ter nederdrukt. Wij worden meer geleid door verbeelding en voorliefde dan door de rede. Wij weten niet beter te vragen om iets dat geschikt voor ons is, dan de moeder van de zonen van Zebedeüs, toen zij Christus vroeg om bevordering van haar zonen, als Hij in Zijn aards koninkrijk zou gekomen zijn, Matt. 20 : 22. De dingen die wij begeren mogen onze verbeelding of eetlust behagen, maar onze gezondheid benadelen.

De ene mens beklaagt zich uit gebrek aan kinderen, maar hij weet niet of deze voor hem een troost of een kruis zullen blijken te zijn. Een ander vraagt om gezondheid maar hij weet niet of de gezondheid van zijn lichaam, niet een kwaal van zijn ziel zal blijken. Wij zouden wellicht hemelse dingen verliezen, indien wij in het bezit kwamen van de aardse dingen, waarnaar wij verlangen. God is wegens Zijn oneindige wijsheid beter in staat een toestand of staat te scheppen dan wijzelf. Onze oppervlakkige rede en zelfliefde zou dingen begeren die nadelig of krenkend zijn voor God, voor onszelf en voor de wereld, maar God kiest altijd hetgeen het beste is tot Zijn heerlijkheid en het beste voor Zijn schepselen, hetzij met betrekking tot hemzelf, of zoals zij met Hem in betrekking staan, of tot anderen als delen van de wereld.

Wij zijn in gevaar door onze zelfliefde en niet in gevaar als wij ons schikken naar Gods wijsheid. Rachel wilde sterven als zij geen kinderen had, maar toen zij kinderen had, stierf zij bij de geboorte van één van hen, Gen. 30 : 1. Vrome mensen mogen besluiten, dat wat er ook in hen of met hen door God wordt gedaan, dit het beste en geschikste voor hen is, krachtens het Verbond dat God tot hun God vermaakte; het geleide van Zijn wijsheid is hun verzekerd evenals elke andere deugd van God; en daarom zoals God in elke verrichting verschijnt als hun God, zo verschijnt Hij ook als hun wijze Leidsman en door deze wijsheid brengt Hij goed tevoorschijn uit het kwaad, en maakt dat de beproeving, die onze uitwendige geriefelikheden vernietigt, onze inwendige verontreinigingen verdelgt en dat de golven die het schip dreigen te verzwelgen, het op de kust werpen; en wanneer Hij het nodig vindt Zijn toorn te openbaren tegen Zijn volk, bestuurt Zijn wijsheid Zijn wraak. In het oordeel heeft Hij een werk te doen aan Zion en wanneer dat werk verricht is, zal Hij de vrucht van de grootsheid des harten van de koning van Assyrië straffen, Jes. 10 : 12.

Zoals Hij in de verhooring van het gebed dikwijls geeft, boven hetgeen wij vragen of denken, Efeze 3 : 20, zo doet Hij in uitwendige belangen, boven hetgeen wij kunnen verwachten of boven hetgeen wij door onze kortzichtigheid besluiten dat gedaan zal worden; laat ons daarom in alle dingen ons gemoed schikken naar de Goddelijke wijsheid en zeggen met de psalmist: "Hij verkiest voor ons onze erfenis" en al onze omstandigheden.

Charnock vraagt nog aandacht voor een laatste punt namelijk 6. Laten wij God niet bedillen in één van Zijn wegen.

Aan het einde zegt de schrijver:

Het is een vaste waarheid, dat het hele plan en de methoden van God in deze wereld door ons niet beoordeeld kan worden; de volledige

verklaring van de hele structuur wordt bewaard voor de andere wereld, hetgeen een deel van de gelukzaligheid der vromen uitmaakt in het verbazingwekkend gezicht van de Goddelijke wijsheid, zowel als van de andere volmaaktheden van Zijn natuur. Wij kunnen net zo min volmaakt Zijn wijsheid verstaan, als Zijn barmhartigheid en gerechtigheid, totdat wij de laatste lijnen getrokken zien en de volle uitdrukking daarvan aanschouwen; daarom moesten wij bescheiden en ingetogen zijn in het overdenken van Gods wegen. "Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen". De rijkdommen van Zijn wijsheid gaan onze berekening te boven, en haar diepten zijn niet te peilen, toch zijn zij diepten van rechtvaardigheid en billijkheid; ofschoon de volle openbaring van die billijkheid, de gronden en methoden van Zijn handelingen voor ons niet bekend zijn. Zoals wij te kort schieten in God te kennen, zo zijn wij ook te onwetend om volkomen Gods daden te begrijpen. Aangezien Hij een God des gerichts is, moesten wij wachten tot wij de uitkomst van Zijn werken zien, Jes. 30:18, en intussen, met de apostel in de tekst, Hem de heerlijkheid geven, met dezelfde uitdrukkingen: "Den alleen wijzen God, zij door Jezus Christus, de heerlijkheid in der eeuwigheid! Amen." Rom. 16:27.

Het bovenstaande vinden we op de bladzijden 399 tot en met 304 van het reeds genoemde werk van Charnock.

We nemen hiermede afscheid van deze vroegere godgeleerde, die nog spreekt nadat hij gestorven is.

B.

Ds. J. Tamminga overleden

Via Ds. P. den Butter vernam ik dat Ds. Tamminga op 9 dezer in vrede is ontslapen. Hij heeft het lichamelijk en geestelijk moeilijk gehad, maar de Heere heeft het wel gemaakt.

Wanneer dit nummer verschijnt is de begrafenis uiteraard achter de rug. We kunnen thans nog geen nadere mededelingen doen, maar we hopen in de gelegenheid te zijn - we zijn daarbij ook afhankelijk van de postverbindingen, die nog wel eens wat te wensen overlaten - in het volgende nummer op het heengaan en de begrafenis van deze dienaar des Woords terug te komen.

Intussen betuigen we, stellig namens velen, onze deelneming met de achterblijvende familie.

B.

Driebergen

Het was voor de gemeente Driebergen op woensdag 3 oktober j.l. een blijde dag. Ds. P. van Zonneveld kwam uit Doornspijk over om in Driebergen de ambtelijke arbeid voort te zetten. Toch kon het niet anders of juist op zo'n dag kwamen vroegere dagen weer in herinnering. Er is geen gemeente die zo vaak als Driebergen een dienaar uit de hand des Heeren ontving en na verloop van tijd naar het graf moest brengen. Laatstelijk was dat met Ds. J. van der Vlies het geval, tevoren met de predikanten F. Bakker en P. Sneep. De weduwen van de dienaren Sneep en Van der Vlies waren aanwezig en werden er bij bepaald dat vroeger hun echtgenoten in Driebergen de herdersstaf opnamen. Al bij de bevestiging werd hieraan aandacht geschonken en dat was goed.

Bij vorige gelegenheden kon gebruik worden gemaakt van het kerkgebouw van de Gereformeerde Kerk. Dat is daarvoor nu niet meer geschikt, omdat het aantal zitplaatsen is verminderd en aangepast aan het huidige kerkbezoek. Het kerkgebouw van de Hervormde kerk aan de Hoofdstraat, hoek Traaij, was ter beschikking en bleek aan de verwachtingen te beantwoorden. Bij de bevestiging waren niet alle plaatsen bezet, maar bij de intrede was het gebouw geheel gevuld. Er waren vele belangstellenden van elders, waaronder ook velen uit de vorige gemeente van Ds. Van Zonneveld.

Ds. P. Beekhuis van Rotterdam-Kralingen verrichtte de bevestiging. Hij preekte over 1 Timotheus 1:15: Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben. Hij vatte de boodschap van de tekst samen in het thema: Het betrouwbare Woord en sprak

over de inhoud, de troost en het bewijs.

Hier volgt een en ander uit de preek.

De boodschap is het evangelie van Jezus Christus. Dit is een getrouw woord, d.i. waar we op aan kunnen. De inhoud is dat Christus in de wereld gekomen is, vrijwillig, gezonden door de Vader. Het gaat hier om de mensenwereld. Dit woord is alle aanneming waardig. Dat wordt alleen in het geloof aangenomen. Dat Christus in de wereld gekomen is mag uw predikant gaan verkondigen. De Heere wil Zijn volk daarin onderwijzen, dat Christus gekomen is om zondaren tot bekering te roepen.

Christus is in de wereld gekomen om zalig te maken. Spreker hoopt van harte, dat Ds. van Zonneveld hier veel zondaren mag tegenkomen, die het van God geleerd hebben. De bede is, dat het zaad van het evangelie mag vallen op de bodem van het hart. Hoe wordt ik zondaar? Wij werken tegen. Het is zalig om verbroken onder God te komen. We moeten uitgewerkt raken. We willen zalig worden buiten Christus, buiten het recht om. Er zijn standen in het geestelijk leven. Dat is de troost, dat Christus gekomen is om zondaren zalig te maken. Een voorrecht gezant te zijn, maar welk een verantwoordelijkheid ligt er op de gemeente.

Paulus zei: waarvan ik de voornaamste ben. Het is al 29 jaar geleden, dat hij geveeld is. Zo loopt het af met de kerk. Paulus is een ontijdig geborene, de minste van alle heiligen. Dat beleeft hij. Hij is waar voor God, steeds opnieuw. In zichzelf blijft hij zondaar, nog maar zo'n klein beetje bekeerd. De kerk leeft zijn verdorvenheid, zijn afgodisch bestaan in, om te bukken voor en onder God. Dan zijn we handelbaar voor God en mensen als we mogen inleven, dat ik de voornaamste ben. Dan kan ik onder ieder gaan staan. Dan kunnen we onszelf verloochenen. Dat moet telkens worden ingeleefd. De mens moet zondaar blijven. Christus is ook nodig tot heiligmaking. Het gaat om de eer van God; het blijft genade.

Na het zingen van Ps. 98:2 leest Ds. Beekhuis het formulier. Hij stelt de vragen, waarop Ds. Van Zonneveld duidelijk bevestigend antwoordt. Ds. Beekhuis houdt een toespraak. We zingen staande Ps. 119:25, gewijzigd. Het slot van het formulier wordt gelezen. De dienst was plechtig en loopt ten einde.

Vele maakten gebruik van de gelegenheid om een broodmaaltijd te gebruiken in de vergaderzaal van de eigen kerk. Ook Ds. Van Zonneveld en de zijnen waren onder de gasten. Er werd goed voor ons gezorgd. Vele vrienden ontmoetten elkaar daar.

's Avonds deed Ds. Van Zonneveld zijn intrede. Hij had tot tekst Johannes 15:20m: Een dienstknecht is niet meerder dan zijn meester.

De Koning van de kerk, aldus Ds. Van Zonneveld, heeft ons samengebracht. Hij heeft de opdracht gegeven om naar Driebergen te gaan. Driebergen heeft veel meegemaakt. De Heere is nu goed voor Driebergen. De tekst geeft hem aanleiding om te spreken over 1. zijn indienstneming door de Meester, 2. zijn opdracht van de Meester en 3. zijn positie tegenover de Meester.

Dienstknecht, d.w.z. slaaf van Hem, hoe word je dit? Door God geroepen. Ook het woord uitverkiezing wordt gebruikt. Ik heb u uitgekozen om apostel te worden, uit de wereld, de Gode vijandige wereld. Dat wijst op vrijmacht. Dat is goddelijk welbehagen. De dienaar wordt uit de wereld uitgehaald, krijgt een opdracht van de Meester, wordt door Hem in dienst genomen. Een meester kocht een slaaf; die slaaf kreeg opdrachten. De opdracht van Koning Jezus is; getuigen. Van het Griekse woord is afgeleid het woord martelaar. Te getuigen dat Jezus is de Christus, de Zoon van God, de Zaligmaker van zondaren. De Heere gaf opdracht om te Driebergen te gaan getuigen. De dienaar is afhankelijk, kan niets doen zonder zijn Meester. Er is gebed nodig om de bediening van de Heilige Geest. Het werk van de Heilige Geest is onwederstandelijk. Er moet met gunning getuigd worden. Zalig worden is een eeuwig wonder.

De dienstknecht is niet meer dan zijn Meester. Zoals het Christus is gegaan zo gaat het ook de dienaar. Bij Christus woord was er tweërlei uitwerking. Er waren er die naar Hem luisterden. Er waren er ook die Hem aan het kruis genageld hebben. Het is het werk van Gods Geest, als de mensen het woord bewaren in het hart. Ze gaan luisteren, raken het woord niet meer kwijt. De Geest

moet Zich paren met het woord. Er zijn anderen van wie geldt: ze zullen ook u haten, vervolgen. Dat zijn de godsdienstige mensen. Paulus meende het vóór zijn bekering. De opdracht is de voetstappen van de Heere Jezus te drukken. Dienstknechten maken wat mee vandaag.

Het woord van God wordt u verkondigd. Laat het groot zijn, dat de enige naam onder de hemel tot zaligheid verkondigd wordt. Opdat ze geen voorwendsel zouden hebben. Het is erg een dienstknecht ontvangen te hebben en dan onbekeerd te blijven. Ik tracht de mensen te bewegen tot geloof. We moeten het van Boven verwachten. De Heere doet wonderen, Hij alleen. Amen.

De dienst loopt ten einde. De zegen wordt uitgesproken.

Daarna volgen er enkele toespraken. Ouderling Maasse spreekt namens kerkeraad en gemeente. We zingen staande Psalm 119:7, even gewijzigd.

Ds. Van Zonneveld spreekt nog een kort dankwoord. We zingen van de Avondzang: 7.

Het was voor Driebergen een bijzondere dag.

B.

De prediking van Ds. H. de Cock

(3)

Op 29 oktober 1829 werd Ds. de Cock bevestigd te Ulrum. Hij werd daar bevestigd door zijn vroegere vriend Prof. P. Hofstede de Groot. Deze had voor hem in Ulrum gestaan als predikant. De Cock deed intrede met een prediking over 1 Sam. 3:5b. De Cock zag in die dagen de Groot als een getrouw dienstknecht des Heeren. Hij was er verheugd over dat deze zijn voorganger was geweest in Ulrum. Prof. Hofstede de Groot was hoogleraar in Groningen en een vertegenwoordiger van de zogenaamde Groninger Richting. Wat stond deze Groninger richting voor? Bestaande leerstellingen werden niet overboord gezet, maar anders uitgelegd. Men sprak wel over verzoening en bekering, maar niet op een rechtzinnige wijze. De verzoening door het bloed van Christus betekende volgens hen een door Jezus opgeleid en meegenomen worden om God te aanschouwen.

Bekering zou een zich laten overreden zijn om in navolging van Jezus een Godewelgevallig leven te leiden. De woorden werden wel genoemd, maar men legde ze anders uit. De woorden blijven hetzelfde, maar de inhoud wordt veranderd.

Dit was niet alleen zo in de dagen van de afscheiding, ook in onze dagen is dat helaas het geval. Het komt voor dat bepaalde woorden wel genoemd worden in de prediking, maar dat ze een geheel andere vulling krijgen dan ze zouden moeten hebben. Ook vandaag kan men het horen dat men de Zaligmaker moet navolgen in zijn kiezen voor de armen en verdrukten. Maar over de noodzakelijkheid van de vernieuwing des harten wordt gezweigd.

Er waren kinderen Gods in de gemeente van Ulrum. Maar over het geheel genomen hadden zij weinig onderscheidend licht. Zij bemerkten wel dat in de prediking niet het voedsel gevonden werd dat zij zochten, maar zij konden niet aangeven wat ontbrak of verkeerd was in de prediking. Zo zijn er vandaag ook kinderen Gods die aanvoelen dat er een tekort is in de prediking, maar die toch niet precies kunnen verwoorden wat er nu eigenlijk aan ontbreekt. Dit verschijnsel wordt versterkt wanneer men zelf weinig of niets doet aan onderzoek van het Woord Gods en geschriften die op het Woord Gods gegrond zijn. Hoe noodzakelijk is het onderzoek van en het zich verdiepen in het Woord Gods en geschriften daarop gegrond.

Ds. de Cock had veel achting voor de kinderen Gods in de gemeente. Hij sprak hen dan ook niet tegen. In het bijzonder hebben wij te denken aan een bejaarde man in de gemeente: Klaas Pieter Kuipenga. Deze was nog geen belijdend lid toen Ds. de Cock in Ulrum kwam. Wel was hij onderwezen door de Groot. Maar Kuipenga kon zich niet met de opvattingen van de Groot verenigen. Dit was de oorzaak dat hij nog geen belijdend lid geworden was. Nu kwam Kuipenga wekelijks één uur in de pastorie van Ds. de Cock om catechisatie te volgen. Dan sprak Kuipenga dikwijls van de onmacht van de mens ten goede en van zijn eigen doemwaardige toestand voor God. Een bekende uitdrukking van hem is: "Indien ik ook maar één zucht tot

mijne zaligheid moest toeprengen, aan was het voor eeuwig verloren." Toen klonken Ds. de Cock deze woorden vreemd en onbekend in de oren. Hij was er nog niet aan ontdekt dat zalig worden geheel Gods werk is. Dat er niets van de mens bij is. Maar Ds. de Cock durfde toch niet tegenspreken. Hij had hoge achting voor Klaas Pieter Kuipenga. De woorden van deze man herinnerden hem aan het onderwijs dat hij in zijn jeugd had ontvangen van zijn catechiseermeester dhr. Hendrik Nieman en bepaalde gedeelten uit de Bijbel hielden hem ervan terug Kuipenga te bestrijden. Doordat Ds. de Cock Kuipenga niet durfde tegenspreken bemerkte deze niet dat zijn predikant van hem verschilde en hij werd na korte tijd belijdend lid der gemeente.

Welke werken werden door Ds. de Cock al of niet geraadpleegd? Toen hij in Ulrum kwam was hem de Institutie van Calvijn geheel onbekend. De Dordtse leerregels had hij nooit gelezen. Ook had hij geen Statenbijbel met kanttekeningen. In 1831 werd Ds. de Cock met de kleine Institutie van Calvijn bekend. Een collega raadpleegde dit werk toen hij en Ds. de Cock ergens verschil van mening over hadden. De Cock mocht op verzoek dit boek meenemen en onderzocht het. Gods kinderen uit de gemeente bleven met Ds. de Cock spreken en voor hem bidden. Zij spraken met hun predikant over hun zielsbeleving. De kleine Institutie werd door Ds. de Cock naarstig en biddend onderzocht. In deze weg mocht hij leren verstaan dat de mens van zichzelf dood is in de zonden en de misdaden. Zijn ogen werden geopend. Hij mocht het gaan zien dat er geen enkele verdienste van de menselijke zijde in aanmerking komt. Hij mocht het gaan zien dat men alleen door een waar geloof in Jezus Christus voor God rechtvaardig is. Van harte mocht hij nu de woorden van de oude Kuipenga onderschrijven: "Indien ik ook maar één zucht tot mijn zaligheid moest toebrengen, dan was het voor eeuwig verloren." Geliefde lezer, hebt u deze woorden ook reeds mogen onderschrijven? Hebt u ze persoonlijk mogen leren verstaan? Er komt geen enkel werk van de mens in aanmerking. Want de gerechtigheid die voor Gods gericht bestaan kan moet gans volkomen en der wet Gods in alle stukken gelijkvormig zijn. De beste werken van de mens zijn in dit leven alle onvolkomen en met zonden bekleet.

Ds. de Cock ging ook de belijdenisgeschriften onderzoeken. Hij mocht onvoorwaardelijk vallen voor datgene wat erin naar voren kwam. Hij mocht de grote waarheid erkennen dat God de Eerste is. God moet eerst liefhebben zal een mens Hem ooit kunnen liefhebben. Hij mocht het zien dat God Zijn volk van voor de grondlegging der wereld gekend en liefgehad heeft, opdat Hij ze Zichzelf zou heiligen, en Zich een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken. De leer der waarheid was hem dierbaar geworden. Nu was het God alleen en Hij in alles, Wien de eer van de verlossing toekwam. Ontdekt aan zichzelf mocht hij in Jezus de enige en algenoegzame Zaligmaker zien. Hij mocht het zien dat het offer en het lijden van Christus het enige is dat voor God kan bestaan. Alles daarbuiten is tekort. Aan Ds. de Cock werd het vertrouwen geschonken dat de Christus Zich ook voor hem in de dood had overgegeven en voor hem de Heilige Geest had verworven. Hij was met zichzelf, met God en met Christus bekendgemaakt. Er ontvonkte in zijn hart een vurige liefde tot den Heere. Het was zijn begeerte geworden voor Hem neer te buigen.

Wat heeft dit alles te maken met de prediking van Ds. de Cock? Wat wij u hier in het kort verhaald hebben had merkbare invloed op zijn prediking. De waarheid, die hem duidelijk was geworden voor zichzelf, begon hij onbewimpeld aan de gemeente te verkondigen. Hij was bekend gemaakt met de verdorven toestand van zijn eigen hart. Hij was bekend gemaakt met de volslagen onmacht van de mens tot enig waarachtig geestelijk goed. Hij voelde zich gedrongen deze waarheid te prediken. Hij achtte het zijn plicht deze zaken uit te dragen. Hij mocht de volle raad Gods prediken. Dit was geen prediking naar de mens. Al wat in de gevallen mens is verzet zich tegen die waarheid die Ds. de Cock nu onbewimpeld ging prediken. De menselijke hoogmoed verzet zich tegen die waarheid. Dat is vandaag niet anders dan in de dagen van de afscheiding.

De verandering in de prediking werd spoedig in de gemeente bemerkt. Nu werd gezien wat vroeger aan de prediking van de Groot en aan de prediking van Ds. de Cock had ontbroken. De Heere heeft deze prediking willen zegenen. Aan de andere kant waren er ook die deze prediking niet konden verdragen. Er rees vijandschap tegen deze prediking. Spoedig werd ook buiten Ulrum bekend welke zaken in de prediking naar voren kwamen. Dit had als gevolg dat men uit naburige plaatsen kwam om naar Ds. de Cock te luisteren.

Ds. de Cock wist zich bijzonder gedrongen tot spreken door de last des Heeren bij Ezechiël 33 : 1 - 11. De prediker dient te waarschuwen. Laat hij dit achterwege, dan zal het bloed van zijn hand geëist worden. Er dient gesproken te worden om de goddeloze van zijn weg af te manen. Zwijgen werd hem zonde en spreken zijn roeping. Hij waarschuwde niet alleen op de kansel tegen de zonden en ongerechtigheden. Hij beperkte zich ook niet tot zijn eigen gemeente. Hij zag als opdracht door het gehele land zijn waarschuwende stem te laten horen. Hij werd aangedreven door ijver voor de zaak des Heeren. Hij schreef in deze tijd "Ernstige en hartelijke toespraak aan mijne landgenoten, in den zorgvolle en droevige dagen, vooral met betrekking hunner eeuwige belangen." Hierin stelt hij dat Nederland reeds een lange reeks van jaren ontzaglijk wordt geteisterd door de Hand des Heeren vanwege de zonden en ongerechtigheden. De dienst van God is verbasterd en vervallen. "Och of wij slechts ogen hadden om te zien, harten om op te merken, en tranen, om ons verderf en onzen val te beweenen!" Op de verlaten van de dienst Gods zijn de zonden en ongerechtigheden zeer toegenomen. Grote afwijking van de leer is in de kerk te vinden. De Cock schrijft van verleiders der gemeente en van grijpende wolven. Hij duidt professoren aan als "met den tooi der geleerdheid versierde verleiders." Hij roept op alles te toetsen aan Gods Woord en de formulieren van enigheid. Zo heeft Ds. de Cock de waarschuwende stem mogen verheffen in prediking en geschrift. Hij riep op tot een toetsen aan Gods Woord en de formulieren van enigheid. De Heere geve ook vandaag Zijn knechten heilige vrijmoedigheid in het waarschuwen door middel van prediking en geschrift tot eer van Zijn Naam en tot heil der kerken.

Ds. A. van Heteren.

Grieken en barbaren

2

a. Geen onderscheid

Het beeld dat de apostel Paulus tekent van het heidendom in zijn dagen is allesbehalve vriendelijk. Romeinen 3 : 10 v.v. geeft een somber beeld van de werkelijkheid. Maar vergeet niet: dit beeld is ook van toepassing op u en mij! Het maakt geen verschil of wij brave leden zijn van een christelijke kerk of openlijk een afkeer hebben van God, Zijn Zoon en Zijn dienst. Allen hebben gezondigd en allen zijn afgeweken. Tezamen zijn zij onnut geworden. Er is niemand die goed doet, tot niet één toe, Rom. 3 : 12.

In Romeinen 3 wordt a.h.w. de vraag beantwoord of Joden, wetsgetrouwe Joden, voor de rechterstoel van God iets voor hebben op de heidenen. Het antwoord van de apostel is beslist ontkennend. Hoewel dit volk de woorden Gods zijn toebetrouwd, Rom. 3 : 2, zullen zij in het gericht niet kunnen bestaan indien van dit voorrecht geen gelovig gebruik is gemaakt. Als aanklager richt Paulus zijn requisitoir (=een gefundeerde beschuldiging met eis tot bestraffing) zowel tegen de heidense Grieken als de wetsgetrouwe Joden. Allen zijn ze onder de zonde! Allen zijn afgeweken. Er is niemand die goed doet, tot niet één toe. Daar kwam David persoonlijk achter. Wij horen hem bedroefd klagen in Psalm 51 : 5: "Mijn overtredingen en mijn zonde is steeds voor mij". Paulus werd door Gods Geest op dezelfde plaats van verootmoediging gebracht. Daarom erkent hij het in Rom. 7 : 14, 15: "Ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde". In Rom. 7 : 18 staat het er met hem al niet beter voor: "Ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont". Tenslotte noemt hij, die zo "groot" was in het Koninkrijk Gods, zichzelf in Rom. 7 : 24: "een ellendig mens, die een begeerte heeft om verlost te worden van het lichaam der zonde en des doods".

De bedoeling van dit strenge requisitoir over

Jood en heiden is alle andere wegen buiten Christus te blokkeren. Daarentegen is het Paulus te doen de gerechtigheid van Christus aan te prijzen. Deze persoonlijk te bezitten is noodzakelijk voor Jood en heiden.

Buiten Christus is en blijft de gehele wereld verdoemelijk voor God, Rom. 3 : 19.

In Rom. 3 : 22 schrijft Paulus: "Er is geen onderscheid". Daarmee bedoelt hij: er is geen onderscheid tussen Jood en heiden in zonde en strafwaardigheid, Rom. 1 : 18 - Rom. 3 : 20. Maar ook is er geen onderscheid in vrijspraak van schuld en straf. Voor Jood en heiden is er één Naam tot zaligheid onder de hemel gegeven, waardoor wij allen moeten zalig worden, Hand. 4 : 12. Het gaat Paulus om dat waarachtige, zaligmakende geloof in de rechtvaardigheid Gods, Rom. 1 : 17. Wat hij bedoelt met die rechtvaardigheid Gods? Het is de rechtvaardigheid waardoor een in zichzelf verdoemelijke zondaar voor het gericht van God kan bestaan! En die rechtvaardigheid is niet anders en niet minder dan de rechtvaardigheid van Christus, die ons van God wordt geschonken en door het geloof toegerekend.

Allen dus onder één oordeel en voor allen één voordeel n.l. de gerechtigheid Gods door het geloof in Christus. Het Evangelie van de gerechtigheid Gods in Christus mag en moet allen zonder onderscheid gepredikt worden. Opdat een ieder die gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

b. Post-constantijnse situatie

Wat nu Gods volk door vrije genade inleeft, leeft de wereld, en wel heel bijzonder in onze tijd, uit.

De christelijke kerk is haar beschermende positie kwijt. Dat wil zeggen: voor zover zij zich nog niet "aanvaardbaar" heeft gemaakt voor die wereld, door middel van een "knap" gekonstrueerde aangepaste theologie: De stem is dan Jakobs stem en de handen zijn Ezaus handen.

Een christelijke kerk die niet van deze aanpassing wil weten, wordt zo langzamerhand "vogelvrij" verklaard. Dan neemt het beeld van Christus, de lijdende Knecht, Jes. 53, in haar bestaan steeds scherper vormen aan. Ik denk aan de woorden van de dichter van Ps. 22 : 3 in de psalmberijming van 1773: "een spot en smaad van mensen, die 't boze volk, naar zijn baldadig wensen, beschimpen kan".

Maar laten we eens eerlijk zijn: Is dat eigenlijk geen voorrecht als de kerk "verwaardigd" wordt mét Christus smaadheid te lijden? Zegt de Heere Zelf niet in Matt. 5 : 11: "Zalig zijt gij, als u de mensen smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om Mij nentwil. Verblijdt en verheugt u; want uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben zij vervolgd de profeten, die voor u geweest zijn".

Wat is nu het beeld vandaag?

Wij zeggen: wij leven in een post-constantijnse tijd. Wat wil dat zeggen? In deze uitdrukking hoort u de naam van Constantijn. Zijn latijnse naam luidde voluit: Flavius Valerius Constantinus. Hij was de eerste christenkeizer van het Romeinse rijk. Haast ongelofelijk voor de christenen van zijn tijd: een keizer die christen werd! In het jaar 312 ging deze van oorsprong heidense keizer tot het christendom over. De zo dikwijls en zo fel vervolgde kerk kreeg onder zijn regering rust. Hij werd begroet als een vrede-vorst en God werd ervoor gedankt. In het jaar 313 vaardigde hij het edict van Milaan uit: christenen in een heidense samenleving kregen vrijheid van godsdienst en gelijke rechten. En wat niemand had durven hopen, geschiedde in het jaar 380: het heidendom werd van overheidswege verboden en de christelijke kerk werd tot staats-kerk verklaard. Een tijd van stoffelijke voorspoed brak voor de christenen aan. Nog nooit hadden zij het naar de mens gesproken zo goed gehad: De wetgeving die hen eerst in hun bestaan bedreigde en in hun handel en wandel hinderde, werd nu gekerstend. Staatsambten te bekleden was nu alleen het voorrecht voor christenen.

Eeuwenlang heeft West-Europa, ook nadat het Romeinse rijk ten gronde was gegaan, dit "voorrecht" genoten. De overheid begonstigde de christenen. Zo heeft onze wetgeving eeuwenlang de sporen van het christelijke getuigenis gedragen.

Dat begint nu te verdwijnen! De christelijke verkondiging, ja de christelijke kerk zelf wordt meer en meer als een steen des aanstoots en een rots der ergernis be-

schouwd, bij het bouwen aan een nieuwe samenleving.

Wij leven in een post (=na)-constantijnse tijd. Dat is niet te ontkennen. De Bijbel heeft het wat de brede samenleving betreft niet langer voor het zeggen. De Waarheid wordt in ongerechtigheid ten onder gehouden. Dat betekent dat de christelijke kerk meer en meer moet rekenen op conflicten met de overheid en de samenleving. Het kan heel goed zijn dat we steeds meer moeten gaan inleven wat Christus tot Zijn discipelen heeft gezegd: "Ziet, Ik zend u als schapen in het midden van de wolven", Matth. 10:16. En nu is het niet de roeping van die kerk om slechts met heimwee terug te zien op de tijd die achter ons ligt. Die tijd is voorbij. Die de hand aan de ploeg slaat, zie niet om! Want die is niet bekwaam tot het Koninkrijk Gods, Luk. 9:62. Terugdenkende aan de beschermde positie waarin de kerk in verleden tijden soms verkeerde, zou iemand kunnen zeggen: "Ach, werd ik derwaarts weer geleid". Maar de HEERE zegt: "Zeg de kinderen Israëls, dat zij voorttrekken", Ex. 14:15. Uiteindelijk heeft de ware kerk een Koning die nooit haar val gedogen zal. Bovendien: die bevoorrechte positie van de kerk waarin zij met Jeshurun "vet" geworden was, was geestelijk gezien eerder tot een valstrik dan tot een voordeel. Een kerk die met rust gelaten wordt, gaat aan ernstige kwalen lijden. In het uur van de beproeving is de kerk op zijn best. Laat deze "nieuwe tijd" waarin de kerk voorttrekt naar haar doel, niet alleen een last zijn! Het moge door genade een eer voor een ieder van ons persoonlijk zijn of worden de voetstappen van Sions gezalfde Koning, Man van smarten, te volgen. De vreugde was Hem voorgesteld. Daarvoor heeft Hij het kruis verdragen en de schande veracht, Hebr. 12:2. Die Zelf lijdende Knecht was, heeft gezegd: "Gij zult van allen gehaat worden om Mijn Naam", Matth. 10:22. Het voorrecht van de christelijke kerk in een na-constantijnse tijd; tussen Grieken en barbaren!

Ds. L.W. van der Meij.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 88

Beste jongens en meisjes!

"Toen deed zij hem slapen op hare knieën, en riep een man en liet hem de zeven haarlokken zijns hoofds afscheren, en zij begon hem te plagen; en zijn kracht week van hem; en zij zeide: De Filistijnen over u, Simson! En hij ontwaakte uit zijn slaap en zeide: Ik zal ditmaal uitgaan als op andere malen, en mij uitschudden. Want hij wist niet, dat de HEERE van hem geweken was."

Richt. 16:19, 20.

We hebben de vorige keer geprobeerd jullie iets te laten aanvoelen van de spanningen die er waren rondom de slapende Simson in de schoot van Delila. Spanningen bij Delila zelf en ook bij de Filistijnen. Doch er waren ook spanningen in de hemel en niet minder in de hel.

Het is mogelijk dat er bij jullie ook spanningen gerezen zijn. Het is natuurlijk wel een spannende zaak. Want er stond ontzagge-lijk veel op het spel. Het ging ten diepste over de strijd tussen het koninkrijk Gods en het rijk van de vorst der duisternis. Daar gaat het eigenlijk altijd over. Dat is ook nu het geval in het jaar 1984. Simson is al lang alle strijd te boven. En de vijanden uit die tijd zijn al lang op de plaats van hun bestemming aangekomen. Simson is zalig geworden alleen uit genade. En de vijanden zijn omgekomen en voor eeuwig verloren gegaan. Doch dezelfde geesten die er toen waren, zijn er nu nog. En dezelfde strijd die toen gestreden moest worden, moet nog altijd gestreden worden. En dat maakt de geschiedenis van Simson zo leerrijk.

Terwijl hij lag te slapen en allen in spanning verkeerden, wordt in alle stilte de man gewaarschuwd, die Simson de haren af moet snijden. Je ziet hem voor de dag komen. Op een vakkundige wijze verricht hij zijn werk. Hij doet het heel voorzichtig, doch beslist en zeker. Jullie kunnen dat allemaal natuurlijk wel begrijpen. Denk maar eens aan een slapende leeuw, als je die de manen af zou moeten snijden. Je zou geen raad weten, als dat beest wakker werd, terwijl je met je werk bezig bent. Zo hebben zij natuurlijk Simson ook bekeken. Veronderstel dat hij wakker

zou worden, terwijl zij bezig waren hem van zijn haren te ontdoen. Het leed zou niet te overzien geweest zijn.

Doch gelukkig, hij wordt niet wakker. Met lange halen, zo als een vastslappende dat doet, bleef hij door een diepe slaap bevangen. Lok na lok wordt van zijn hoofd verwijderd. Het zijn er zeven in getal. Tenslotte wordt de laatste weggenomen en daar ligt Simson met een kaal hoofd in de schoot van Delila. Hij slaapt nog rustig voort.

"En zij begon hem te plagen". Het staat er zo heel eenvoudig. Het klinkt zo erg bekend voor de regelmatige bijbellezer. Doch denken jullie het je goed in, wat er gebeurt. Er zijn schriftverklaarders die denken dat zij Simson gebonden heeft, toen hij vast lag te slapen. Het is natuurlijk niet onmogelijk. Want hij was al eerder gebonden geworden. Doch steeds had hij de banden weten te verbreken. Zou hij dat nu weer kunnen, of zou het hem nu onmogelijk zijn? Vragen die ongetwijfeld leefden in het hart van zijn belagers. Zij hielden met God geen rekening. Zij gingen alleen af op datgene wat Simson Delila met de meest sterke verzekering had toevertrouwd. Als hij van zijn haren ontdaan zou zijn, dan zou hij zwak wezen gelijk elk menskind. Dus, het geheim van zijn kracht zagen zij alleen maar in zijn haren zitten. Zou hij de waarheid gesproken hebben of niet? Dat zou dan nu blijken.

"En zij begon hem te plagen". Het kan natuurlijk ook zo gegaan zijn, dat zij op de meest speelse wijze Simson uit zijn slaap probeerde op te wekken, zoals een moeder dat wel eens kan doen als zij een vast slapend kind wil wakker maken. Hoe het ook gebeurd is, Simson begint uit zijn slaap te ontwaken. Hij draait zich om en rekt zich uit. En terwijl dat allemaal gebeurt, roept Delila ineens: De Filistijnen over u, Simson! Met het horen van deze roep, is hij in eens klaar wakker. Hij komt overeind. "Hij ontwaakte uit zijn slaap en zeide: Ik zal ditmaal uitgaan, als op andere malen, en mij uitschudden." Hij heeft gedacht op te zullen kunnen treden, gelijk hij dit tot op heden had kunnen doen, en dat ook voor ditmaal de Filistijnen een prooi voor hem zouden zijn.

Doch, wie schetst zijn verbazing, toen hij tot de ontdekking kwam, dat de HEERE van hem geweken was, en dat zijn enorme kracht, waarover hij tot nu toe de beschikking had gekregen, niet meer terugkeerde. Hij is nu als geheel verlamd. Hij kan niets uitrichten tegen de vijanden. Hij is zwak gelijk elk ander mens. Hij die geroepen was om Israël te verlossen en die daar ook mee begonnen was, kon nu zijn werk niet meer voortzetten. Hij kon nu zichzelf niet eens meer verlossen. Ik ben niet in staat om te schilderen hoe ongelukkig Simson zich nu wel gevoeld moet hebben. Ik kan het echter wel enigszins aanvoelen en ik denk dat jullie dit ook wel zullen kunnen. De machtige Simson is nu een totaal machteloos mens geworden. En dan kwam daarbij het verwijt in hem op, dat het zijn eigen schuld was. Hij had gedacht, toen hij op de rand zich bevond dat de afgrond hem wel bespaard zou blijven. Doch dit was nu net niet het geval. God had lang geduld met hem gehad. Doch het was alsof de HEERE zeide: En nu is het uit. Ik kan nu je ongerechtigheid niet langer gedogen.

Wat liggen hierin een lessen. Wij moeten er dit uit leren, dat de kracht van Simson niet gelegen was in zijn haren, maar in de HEERE. Zijn haren waren het teken van zijn Nazireërschap, zijn ambtelijke waardigheid. Zo zou je het ook kunnen zeggen. En die tekenen, daar had hij mee gespot. Die haren had hij af laten scheren. Hij had zijn heilig geheim prijs gegeven, te grabbel gegooit. Hij heeft daarmede de HEERE zijn dienst opgezegd. En nu was de Heere van hem geweken. En als Hij nooit meer naar Simson zou hebben omgezien, dan zou een ieder daarvan het recht moeten erkennen. Simson had het er toch echt wel naar gemaakt.

Simson, van zijn haren beroofd, ligt daar nu in zijn schande. Want het was toch een grote schande, die hij over zichzelf had ingeroepen. De gevreesde man, werd nu door niemand meer gevreesd. Ieder beefde wanneer hij in aantocht was en hem zag. Deze zelfde man beeft nu over al zijn leden. Hoe zal hij nu zichzelf kunnen redden. Hoe hij zich ook wendt of keert, het is hem een onmogelijkheid. Hij had niet alleen schande gebracht over zichzelf, maar ook over het volk Israël. Hij, de sterke man, waarop het volk ver-

trouwde, die het begonnen was te verlossen, kan nu zijn werk niet meer voortzetten. Wat moest er nu van dat volk terecht komen? Het had in het verleden al zo veel van de vijanden te lijden gehad. En de verschrikkingen uit het verleden stonden nu als het ware bij vernieuwing weer voor de deur.

Doch niet alleen dat, maar Simson had ook een schande gebracht over de Naam des Heeren. Want in Zijn dienst had hij gestaan. In Zijn kracht had hij kloeke daden verricht. En nu kon dat niet meer. Men kon nu spotten met Simson, doch ook met de God van Simson. En dat is wel het ergste wat zich denken laat: Gods Naam gelasterd en dat uit oorzaak van de dwaasheid van Simson.

Dat er vreugde was in de hel, laat zich heel goed begrijpen. Want Simson die geroepen was, om Israël te verlossen, was ook geroepen - dat was de keerzijde van zijn opdracht - om het rijk van de vorst der duisternis af te breken. En daar was nu een eind aan gekomen. Het verlies van de haren van Simson, en daarmede van God en zijn kracht, was een overwinning voor de duivel.

Simson, de grote held, lag nu als een prooi aan Satans voeten. Vreselijke gedachte.

Ik heb hier dingen aangeroerd die al te weinig worden bedacht. Want de zonde brengt altijd schande met zich mee. We zijn als kinderen van God geschapen. We waren geheel rein, goed in de ogen van God. En door de zonde zijn we onrein, vuil geworden. We liggen midden in de schande. Wanneer iemand heel verkeerde dingen doet, dan zeggen vader en moeder wel eens: Je brengt een schande over ons hele gezin. En dat is dan ook zo. Je brengt door verkeerde daden niet alleen schande over jezelf, en over het gezin waartoe je behoort, maar ook over de kerk. De wereld gaat dan spotten. Je moet het van dat soort maar hebben, zo wordt er dan gezegd. En het ergste van alles is, dat door de zonde God beledigd wordt. Dat Zijn Naam door het slijk wordt gehaald.

Als voor deze dingen de ogen open gaan, dan is het gevolg, dat je vanwege de schande die je over jezelf hebt ingeroepen, over allen die je lief zijn en over de kerk, en niet het minst over God, jezelf gaat schamen. Je ziet dan jezelf met schande bekleed en ook met schaamte. Je weet niet waar je jezelf bergen moet, waar je het zoeken moet. Gelukkig dat er voor de zulken een Adres is, waar men altijd terecht kan. Doch daarover de volgende keer.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Boeken van Stark-Texel
Postbus 302, 1794 ZG Oosterend N.H.
tel. 02223-661 of 495

1. Adoptie door B.J. Zijl

Is adoptie van kinderen Bijbels verantwoord? Met deze vraag kunnen mensen zitten die adoptie van een kind overwegen. Zijl laat zien waarom de Schrift weinig informatie geeft. Hij vermeldt wat het Oudoosters en Romeins recht hiervan zeggen.

Niet alleen adoptief-ouders hebben met deze vraag te maken, maar ook de kerken. Deze zijn voor de vraag gesteld of geadopteerde kinderen mogen of moeten worden gedoopt. Als adoptie in strijd met de Schrift zou zijn, zou er geen sprake van het toedienen van de heilige doop kunnen zijn. Verschillende kerken hebben uitgesproken dat geadopteerde kinderen gedoopt moeten worden. Is bij de beraadslagingen en uitspraken hierover de vraag die hierboven gesteld wordt aan de orde geweest? We vermoeden dat over deze vraag is nagedacht en dat een positief antwoord daarop is gegeven. Anders zou ook niet uitgesproken kunnen zijn, dat geadopteerde kinderen behoren gedoopt te worden.

Het zou wel goed geweest zijn wanneer de schrijver van dit boekje ons ook hieromtrent had ingelicht.

Overigens biedt het boekje wat het wil geven: een korte handreiking over de ethische aspecten van adoptie.

Het boekje telt 16 blz. en kost f 3,95.

2. Weet je het?, deeltjes 2, 3 en 4.

Het eerste deeltje kondigde den we al aan in het nummer van ons blad van 12 juli jl. Deze 3 deeltjes sluiten hierbij aan. Daarin gaat het

ook om kleine kruiswoordraadsels voor kinderen vanaf de leeftijd dat ze kunnen lezen. De raadsels zijn samengesteld uit woorden en namen van personen en plaatsen uit de Bijbel en berijmde Psalmen. Een fijne, gezonde en leerzame bezigheid voor jong en oud. Zo lezen we op de achterzijde van de omslagen. We hoeven daar niets aan toe te voegen. De deeltjes tellen 42 pagina's en kosten f 4,60 per stuk.

B.

Een wandel met God 11.

Levensbeschrijving van
Ds. J.J.A. Ploos van Amstel

VI. Arbeid en strijd (II)

Zo bearbeide hij in rust en vrede zijn gemeente en zijn strijd was aanvankelijk meestrijden op - schoolgebied. Met alle macht bleef Ploos strijden en arbeiden tot schoolstichting. - Ook te Reitsum was sinds 1875 - dank zijn vooral Reitsma's doortastendheid - een school met de Bijbel geopend - en het getal schoolredenen, door Ds. Ploos alom gehouden, werd legio. Een arbeid, die mede zijn volle hart bezat, was die in het Friesche Jongelings-verbond, dat hij in 1877 tot voorzitter werd. Onder de Friesche Jongelingschap was Vader Ploos recht thuis en zij hingen hem allen aan met hartelijke machtige liefde.

Van 't Jongelings-verbond ging sinds 1872 - en hiertoe had Ds. Ploos de stoot gegeven - een Militairen Tehuis uit, dat de miliciens vergaderde op de bovenzaal in de Groote Kerkstraat te Leeuwarden, waar vroeger - niet weinig ook door Ds. Ploos - geëvangeli-seerd en later een tijd lang de christelijke nationale school gehouden was. Vriend P. Visser was de rijkbegaafde, wijze, opgewekte christen, die geheel in de geest van Ploos van Amstel de militairen om zich verzamelde en met wien Reitsums leraar samenwerkte om de knapen, die "de koning dienden" voor de dienst des Grooten Konings te winnen. Op de feesten van het Friesch J.V. (welks bestuur identisch is met de vereniging het Milit. Tehuis), jaarlijks in de open lucht gehouden, hield vader Ploos altoos de openingsrede en gaf hij de rechte toon aan. Ook elders, in Gaasterland evenals op tal van Zendings-feesten, scheen Ploos van Amstel onmisbaar. Dat de commissie voor het Noorder Zending-feest ook hem eerlang buitensloot, was hem een griev. Gaasterlands jongelings-feest op Kippenburg nodigde hem echter jaar op jaar en ook daar heeft hij menig goed, hartelijk woord gesproken, evenals op honderden jaarfeesten, van Jongelingsverenigingen, kermisvergaderingen, enz. enz.

Waarlijk aan alle wateren heeft hij gezaaid en eerst de eeuwigheid zal het openbaren, wat al vrucht zijn altoos aangrijpend woord heeft gedragen.

Sinds 1880 kwam nog een nieuwe arbeid het gebed en de medewerking vragen van vader Ploos. Op 20 oktober 1880 werd te Amsterdam de Vrije Universiteit op Gereformeerde grondslag geopend, een feit, waarover ook Reitsums leraar jubelde met innige dank en in blijde hoop. De nieuwe stichting, die eerlang ook zijn zonen ontving, had geen warmer vriend en bezielder correspondent dan hij.

Op de jaarvergadering van de Vrienden der Waarheid, die het volgend jaar voor de vraag kwam te staan, of Kerkhulp de door haar ondersteunde jongelingen zou toestaan aan de Vrije Universiteit te gaan studeren, schijnt Ds. Ploos niet geweest te zijn. Daar voerde toen Ds. H. Hoekstra van Idsegahuzum het pleidooi. De ganse vergadering was enthousiast voor de Vrije. Doch het moderamen keek zeer benepen en sloeg voor, om dan maar twee beurzen te hebben: één voor de studenten aan de landsacademies en één voor die aan de V.U. - Doch Ploos riep hierdoor de broederen tot een vergadering samen om een nieuwe vereniging te stichten, die door hem Obadja gedoopt werd. Enkele plaatselijke afdelingen hebben iets uitgericht, doch - 't kindje is na enig sukkelen weer bezwaken.

Doch keren wij nog even tot het jaar 1880 terug.

Dit jaar bracht bij nieuwe, recht vervrolijkende arbeid ook nieuwe zorgen, en vestigde aller aandacht op de onhoudbare kerkelijke toestand, waarin men verkeerde. De synode tartte de orthodoxie door nieuwe bepalingen te maken omtrent de toelating dergenen, die belijdenis kwamen doen, tot het Heilig Avondmaal en vast te stellen: "bezwaren tegen de geloofsovertuiging der aannemelingen leveren geen grond tot afwijzing op", als ze maar bereid waren enkele zo vaag gestelde formules te beamen, dat geen enkele moderne er bezwaar in had. Deze verandering van art. 38 van het reglement op het godsdienst onderwijs bracht dan ook heel wat ontroering te weeg en tal van kerkeraden besloten, zich hieraan niet te onderwerpen, maar het belijdend karakter hunner plaatselijke kerk te handhaven. Straks kwam men dan echter voor attestenkwesties te staan en rees de vraag of men bekende modernen, elders juist om afwijking van de waarheid "aangenomen" en nu met attestatie terugkerende, inschrijven mocht in de registers der ten avondmaal gerechtigde lidmaten der gemeente. Sommige kerkeraden besloten, die niet te doen, doch bezwaken voor een classicale bedreiging.

Ondertussen zette de synode haar slopings-werk voort. In 1883 werd de proponenten-formule, die reeds tamelijk elastiek was, zo ruim gelegd, dat men zich slechts verbond "de belangen van het Godsrijk te handhaven". Nieuwe verontwaardiging. Niet alleen werd de klacht geslaakt: Ze hebben mijnen Heer weggenomen en ik weet niet waar ze hem gelegd hebben, doch de oppositie begon zich te organiseren.

Amsterdam ging toen, als in vroegere, bange dagen, voorop en riep afgevaardigden uit alle gereformeerde kerken bijeen tot een Conferentie, die op 11 april 1883 gehouden werd. Op deze Conferentie werden de rails gelegd, waarop straks de botsing plaats vinden moest. De Afgevaardigden resolveerden o.m. dat hun kerkeraden behoorden te besluiten, "voortaan geen persoon tot den dienst des Woords in hunne Kerken toe te laten, dan die door openlijke belijdenis zich verbond tot standvastige predicatie van het zuivere Woord Gods". Deze resolutie, recht hartelijk ook door Ds. Ploos van Amstel toegejuicht, heeft, zoals we zullen zien, heel wat bijgedragen tot de doorbraak te Reitsum.

Voorts eisen de resoluties ondertekening door de te bevestigen predikant van de drie formulieren van enigheid, ten overstaan van de kerkeraad, wiens leden natuurlijk zelf het voorbeeld dier ondertekening geven; belijden, dat "het kerkverband, waarin onze Kerken thans sinds 1816 staan, mag en moet afgebroken, wanneer de gereformeerde Kerken hierdoor zouden belet worden Koning Jezus overeenkomstig haar belijdenis als enig Souverein in zijn Kerk te eren". Deze Kerken zullen echter onverwijld onderling weer in correspondentie treden en zich aanstonds classicaal en zo allengs ook synodaal verbinden. Zelfs spreken de resoluties uit, "Dat gereformeerde belijders, die onder een kerkeraad verkeren, wiens doen en

toeleg niet naar het Woord Gods is, gehouden zijn, na ernstige vermaning, eendrachtig de gemeenschap met zulk een kerkeraad af te breken, als dolerende Kerk op te treden, eigen Ouderlingen en Diakenen te benoemen en zo mogelijk onder leiding van een naburig Dienaar des Woords te bewerken, dat de zuivere prediking des Woords, de zuivere bediening der Sacramenten en de oefening der Christelijke tucht weer onder hen plaats grijpe naar de ordinantiën Gods". Waren er sommigen onder de aanwezigen, die zeer nodig hun stem aan deze resolutiën gaven, Ploos van Amstel zag met vervoering des harten zich hierin de weg der ontkoming gewezen.

Steeds onverdragelijker werd hem het valse van zijn positie als gereformeerd leraar in een kerkgenootschap waarin, onder de hoge bescherming der synodale hiërarchie de naaktste Christusverloochening de arme gemeente vermoordde en de Naam des Heeren smaadde.

Voor al was het zijn tedere ziel bang, als hij als ringpredikant in feitelijk ver van gereformeerde gemeenten het Heilig Avondmaal moest bedienen.

In 1883 kwam hij na lange strijd en veel gebed tot het vaste besluit dit niet weer te doen en begon hij aan het schrijven van een brochure, waarin hij, als hij ten gevolge van deze weigering in conflict gekomen zou zijn, openlijk rekenschap van zijn gedrag wilde geven. Het offer was alzo gebracht. Ploos wachtte nu gelaten de gelegenheid af, doch deze kwam niet meer voor.

Het volgende jaar nam de kerkeraad van Reitsum het besluit - en de gemeente keurde dit goed - om bij eventuele vacature de kansel alleen te openen voor hen, die stonden "op de bodem der belijdenis". "Men gevoelde goed" - zo schrijft Ds. P. v. A. - "dat mocht niet anders. De opzieners moesten toezien, dat geen vreemde leer werd verkondigd. Doch - de Kerkeraad zag ook steeds duidelijker, dat hij dit gemaakt besluit onmogelijk handhaven kon, tenzij hij zich losmaakte van de Synodale band . . ."

1958 - 25 Jaar - 1983

Woninginrichting en stoffering

Meubelen en vloerbedekking
Gordijnen - zonwering enz.

Vrijblijvend komen wij bij U aan huis met onze stalen collecties.

Bel ons eens voor een afspraak.

Beleefd aanbevelend
B. Elderkamp
Frankenord 17
Rotterdam
Tel. 010 - 823487

SNEL AFVALLEN?

Dat is ongezonder. Verstandiger is het op de veilige natuurlijke methode met onze plantaardige vermageringstabletjes. Bovendien hét natuurlijke middel om verstopping te voorkomen! Kuur voor een maand f 20,-.

DROGISTERIJ

SIKKING

Barvoetestraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

Een bruikbaar idee voor een familie-bijeenkomst of herdenkingsdag: met z'n allen een rit over de prachtige Veluwe en een door vakmensen verzorgd diner of koffietafel in 'IRENE': gezellig, stijlvol, betaalbaar en . . . in eigen kring!

HOTEL - REST.

'IRENE'

Fam. Bosteláar
ELSPÉET
tel. 05779 - 1236

PLAATST UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

Wel eens op
TEXEL
geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en . . . rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'

gebruik maken van volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 270,- p.w.

Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan.

Tel. 02223-661 of 391.

■ U wilt in een principiële, huiselijke sfeer UITRUSTEN, aansterken, op verhaal komen of zo maar enige gezelligheid vinden? Bel dan eens in Driebergen 03438 - 12466. Geen TV of radio, wel prima verzorging, ook dieet. Op doktersadvies evt. met rijksbijdrage tot 90%. "Repos Ailleurs".

Een verantwoord adres voor al uw

Huishoudelijke APPARATEN

- de BESTE merken voor een lage prijs. (SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR, MIELE, VELO)
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGOED-WESTBROEK

Dr. Welfferweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209

Het adres voor al uw goede boeken

